

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

XI.7061.10.2018.KK

**Pani
prof. Gertruda Uścińska
Prezes
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Przewodnicząca
Międzyresortowego Zespołu
ds. Opracowania
Systemu Orzekania
o Niepełnosprawności
oraz Niezdolności do Pracy**

W dyskusjach na temat wsparcia osób z niepełnosprawnościami podkreśla się, że do przyjęcia optymalnych rozwiązań w tym zakresie konieczne jest ustanowienie nowego systemu orzekania o niepełnosprawności. Z tego względu Rzecznik Praw Obywatelskich – działający także jako niezależny organ monitorujący wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012, poz. 1169), postrzega zakładane efekty prac kierowanego przez Panią Prezes Międzyresortowego Zespołu do spraw Opracowania Systemu Orzekania o Niepełnosprawności oraz Niezdolności do Pracy powołanego zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2017 r. (M.P. poz. 167) jako niezwykle ważne i oczekiwane. Uwzględniając, że zgodnie z pierwotnym brzmieniem zarządzenia Zespół miał zakończyć prace do dnia 31 marca 2018 r.¹, byłbym zobowiązany za przedstawienie informacji o aktualnym stanie prac Zespołu i ich wynikach.

W nawiązaniu do powyższego pragnę zauważyć, że Rzecznik Praw Obywatelskich wielokrotnie zwracał uwagę na potrzebę wprowadzenia zmian w systemie orzekania o niepełnosprawności. Należy podkreślić, że zgodnie z Konwencją o prawach osób

¹ Zarządzeniem nr 53 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2018 r. (M.P. poz.424) termin ten przesunięto do dnia 29 czerwca 2018 r.

niepełnosprawnych **system ten powinien pozwalać na określenie zindywidualizowanego wsparcia potrzebnego danej osobie, zarówno o charakterze finansowym, jak i niefinansowym.** Stosowane obecnie trzy stopnie niepełnosprawności są w tym zakresie niewystarczające. Rekomendacje Rzecznika odnoszące się do tego zagadnienia zawarte zostały m. in. w Sprawozdaniu Rzecznika Praw Obywatelskich z realizacji przez Polskę zobowiązań wynikających z Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych w latach 2012 - 2014².

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich chciałbym podkreślić także, że **istotne jest, aby nowy system orzeczniczy skupiał się na potencjale osoby z niepełnosprawnością, nie zaś na jej dysfunkcjach.** W tym kontekście niepokój wywołuje pojawiająca się w przestrzeni publicznej informacja, zgodnie z którą w planowanym przez Zespół systemie ma się pojawić kategoria „niesamodzielnosci” oraz orzekanie o „stopniu niesamodzielnosci”. Zgodnie z Konwencją, której wdrożenie ma na celu ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby z niepełnosprawnością oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności, **system orzekania powinien określać sposoby udzielania wsparcia osobom z niepełnosprawnościami przez organy publiczne, a nie określać daną osobę jako „niezdolną”, czy „niesamodzielną”.**

Pragnę zauważyć, że również w kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich skargach osoby z niepełnosprawnościami postulują **odejście od stosowania w języku prawnym terminów takich jak „osoba niezdolna do pracy”, czy „osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji”, jako stygmatyzujących i wprowadzających w błąd.** W tym miejscu zasadne wydaje się zaznaczenie, że sama treść Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych nie zawiera terminu „osoby niesamodzielne”. Konwencja posługuje się natomiast terminem „osoby wymagające bardziej intensywnego wsparcia”, pozwalającym na określenie osób z niepełnosprawnościami, którym – ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności – należy zapewnić możliwość dostępu do szerszego katalogu różnych form wsparcia. Z tego względu **Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę na konieczność uwzględnienia przy formułowaniu nowych rozwiązań ustawowych terminologii spójnej z Konwencją.**

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2017 r. poz. 958), zwracam się z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji w przedmiotowej sprawie. W szczególności będę wdzięczny za powiadomienie o wynikach dokonanej analizy funkcjonowania systemu orzekania o niepełnosprawności i niezdolności do pracy w kontekście ich spójności

² Sprawozdanie dostępne jest na stronie internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich: <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Sprawozdanie%20KPON%202015.pdf> (dostęp: 8 maja 2018 r.).

i konieczności koordynacji działań lub możliwości ich zintegrowania, a także udostępnienie projektu założeń do ustawy o orzekaniu o niepełnosprawności i niezdolności do pracy, o ile został już przygotowany. Jeśli w związku z pracami Zespołu zlecane były ekspertyzy, również będę wdzięczny za ich udostępnienie. Bardzo proszę o priorytetowe potraktowanie mojej prośby o udzielenie powyższych informacji.